

УДК 614.2:616.12-005.4-037(477)
DOI 10.11603/1681-2786.2016.3.7007

Н.О. ТЕРЕНДА

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПРОГНОЗНІ ОЦІНКИ ЗАГАЛЬНОЇ ТА ПЕРВИННОЇ ЗАХВОРЮВАНОСТІ НА ІШЕМІЧНУ ХВОРОБУ СЕРЦЯ В УКРАЇНІ

ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського МОЗ України»,
м. Тернопіль, Україна

Мета: вивчити динаміку показників поширеності та захворюваності населення України на ішемічну хворобу серця (ІХС) у регіональному аспекті протягом 1996–2014 років та спрогнозувати їх зміни до 2025 року.

Матеріали і методи. Матеріалом дослідження слугували дані Центру медичної статистики МОЗ України про рівень первинної захворюваності та поширеності ІХС серед населення України. У роботі використано епідеміологічний, демографічний, статистичний методи дослідження.

Результати. Використовуючи метод демографічного районування, проведено оцінку змін поширеності та захворюваності ІХС в Україні та окремих її районах протягом 1996–2014 років. Спрогнозовано тенденцію до подальшого зростання ІХС, як в Україні, так і в деяких її районах.

Висновки. Протягом останніх 19 років в Україні істотно зросла поширеність (у 2,1 разу) та захворюваність (у 1,6 разу) на ІХС. Найбільше ці показники змінилися у Південному та Південно-Східному районах України. Прогнозні показники щодо поширеності та захворюваності на ІХС свідчать про тенденцію до їх зростання, особливо у Південно-Східному та Південному районах.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ішемічна хвороба серця, поширеність, первинна захворюваність, прогноз.

Низка досліджень, що проводилися починаючи з 70-х років ХХ століття, показує неухильне зростання поширеності серцево-судинних захворювань протягом останніх десятиліть [1;6]. Хвороби системи кровообігу (ХСК) займають перше місце в структурі загальної захворюваності та друге місце в структурі первинної захворюваності населення України.

Найбільш визначальними та соціально значущими серед ХСК за поширеністю залишаються ішемічна хвороба серця (ІХС) (33,7%) та гіпертонічна хвороба (ГХ) (46,0%) [2;3]. Саме для даних нозологій спостерігаються найвищі темпи приросту. За період 2001–2011 рр. поширеність ГХ та ІХС зросли, відповідно, на 58,0% та 49,8% [4;5].

Мета роботи – вивчити динаміку показників поширеності та захворюваності населення України на ішемічну хворобу серця у регіональному аспекті протягом 1996–2014 років та спрогнозувати їх зміни до 2025 року.

Матеріали і методи. Матеріалом дослідження слугували дані галузевої статистичної звітності Центру медичної статистики МОЗ України про рівень первинної захворюваності та поширеності стенокардії та ІХС серед населення України.

У дослідженні використано демографічне районування [7]. Територіальною одиницею вибрано адміністративні області за такими ознаками, як

показники відтворення населення та його віково-статевий склад, чисельність, особливості розміщення, розміри території. Виділено п'ять районів: Західний (Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Рівненська, Тернопільська та Чернівецька області), Центральний (Вінницька, Житомирська, Київська, Кіровоградська, Хмельницька і Черкаська області), Північно-Східний (Полтавська, Сумська і Чернігівська області), Південно-Східний (Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Луганська і Харківська області) та Південний (АР Крим, Миколаївська, Одеська і Херсонська області).

У роботі використано епідеміологічний, демографічний методи дослідження. Статистична обробка аналізів результатів дослідження проводилася із застосуванням комп'ютерних статистичних пакетів програм Statistica 6.0 та Microsoft Excel.

Результати дослідження та їх обговорення. На першому етапі дослідження було вивчено та згруповано дані щодо поширеності та первинної захворюваності на ІХС у регіональному аспекті протягом 1996–2014 років.

Загальна захворюваність на ІХС в Україні зросла у 2014 р. порівняно із 1996 р. у 2,1 разу. Районні особливості зростання поширеності цієї патології полягають в істотному зростанні її у Південному районі з 9593,2 до 24918,8 на 100 тис. нас. (у 2,6 разу) та у Південно-Східному – з 9343,3 до 23504,8

© Н.О. Теренда, 2016

на 100 тис. нас. (у 2,5 разу). Також слід зазначити, що у 1996 р. показник поширеності ІХС у Південному та Південно-Східному районах був нижчий за загальноукраїнські показники (відповідно 90,6% та 88,2%), а у 2014 р. він уже перевищував їх (відповідно 113,1% та 106,7%). У Центральному та

Північно-Східному районах спостерігається найменше зростання загальної захворюваності на ІХС у 2,1 разу (відповідно з 12908,1 на 100 тис. нас. у 1996 р. до 26897,1 на 100 тис. нас. у 2014 р. та з 11206,5 на 100 тис. нас. у 1996 р. до 23480,0 на 100 тис. нас. у 2014 р.) (табл. 1).

Таблиця 1. Динаміка поширеності ІХС в Україні за період 1996–2014 рр. (на 100 тис. нас.)*

Територія	1996 р.	2000 р.	2005 р.	2010 р.	2014 р.
Україна	10594,2	14567,0	20751,4	23455,8	22034,1
Південний район	9593,2	13501,4	19055,7	23041,2	24918,8*
Центральний район	12908,1	17166,7	22594,5	25850,4	26897,1
Західний район	10189,3	14012,4	19358,7	22321,5	22612,0
Південно-Східний район	9343,3	13353,4	20711,5	23301,5	23504,8*
Північно-Східний район	11206,5	14665,6	20570,7	22402,4	23480,0

Примітка. Статистичні дані подані без урахування даних із Автономної Республіки Крим, Донецької і Луганської областей через відсутність моніторингових даних з тимчасово окупованих територій.

При детальнішому аналізі можна відмітити найвищі рівні загальної захворюваності на ІХС в Україні за період 2012–2013 рр., які співвідносилися з усіма регіонами.

Серед областей можна відмітити найбільше зростання поширеності ІХС у Запорізькій – з 5439,1 на 100 тис. нас. до 20416,7 на 100 тис. нас. (3,8 разу), Херсонській – з 6940,9 на 100 тис. нас. до 23775,4 на 100 тис. нас. (3,4 разу) та Дніпропетровській – з 8601,84 на 100 тис. нас. до 26 425,00 на 100 тис. нас. (3,1 разу) областях. Найменші темпи збільшення загальної захворюваності на ІХС в Україні за досліджуваний період спостерігалися у Сумській – з 12453,4 на 100 тис. нас. до 21298,3 на 100 тис. нас. (1,7 разу) та Чернівецькій – з 14150,2 на 100 тис. нас. до 25965,4 на 100 тис. нас. (1,8 разу) областях.

Подібні тенденції спостерігалися і при вивченні динаміки первинної захворюваності на ІХС в Україні протягом 1996–2014 років.

Так, первинна захворюваність на ІХС збільшилася в Україні в 2014 р. у 1,6 разу порівняно із 1996 роком. Найбільше вона зросла у Південному – з 794,6 на 100 тис. нас. до 1912,1 на 100 тис. нас. (2,4 разу) та Південно-Східному – з 702,9 на 100 тис. нас. до 1437,3 на 100 тис. нас. (2,0 разу) районах. Найменше змінилися показники первинної захворюваності у Північно-Східному – з 997,3 на 100 тис. нас. до 1357,7 на 100 тис. нас. (1,4 разу), Західному – з 1020,5 на 100 тис. нас. до 1517,0 на 100 тис. нас. (1,5 разу) та Центральному – з 951,7 на 100 тис. нас. до 1428,4 на 100 тис. нас. (1,5 разу) районах. При цьому первинна захворюваність у Південному та Південно-Східному районах у 1996 р. була нижчою порівняно із загальноукраїнськими даними (відповідно на 93,2% та 82,4%), а у 2014 р. уже перевищувала їх (відповідно 138,7% та 104,3%) (табл. 2).

При оцінюванні динаміки первинної захворюваності на ІХС за областями України за досліджува-

Таблиця 2. Динаміка захворюваності на ІХС в Україні за період 1996–2014 рр. (на 100 тис. нас.)*

Територія	1996 р.	2000 р.	2005 р.	2010 р.	2014 р.
Україна	852,6	1513,3	1697,5	1708,4	1378,6
Південний район	794,6	1272,8	1590,9	1952,3	1912,1*
Центральний район	951,7	1659,6	1572,6	1590,7	1428,4
Західний район	1020,5	1558,5	1881,1	1774,2	1517,0
Південно-Східний район	702,9	1524,2	1650,6	1657,8	1437,3*
Північно-Східний район	997,3	1617,9	1506,0	1421,7	1357,7

Примітка. Статистичні дані подані без урахування даних із Автономної Республіки Крим, Донецької і Луганської областей через відсутність моніторингових даних з тимчасово окупованих територій.

ний період виявлено істотне зростання патології у Миколаївській – з 793,2 на 100 тис. нас. до 2567,8 на 100 тис. нас. (3,2 разу), Дніпропетровській – з

685,4 на 100 тис. нас. до 1718,4 на 100 тис. нас. (2,4 разу) областях та Автономній Республіці Крим – з 554,2 на 100 тис. нас. до 1 551,5 на 100 тис.

нас. (2,8 разу – дані за 2013 р.). Найменше зросла первинна захворюваність протягом 1996–2014 рр. у Закарпатській – з 1680,8 на 100 тис. нас. до 1748,00 на 100 тис. нас. (104,0%) та Чернівецькій – з 1621,2 на 100 тис. нас. до 1705,3 на 100 тис. нас. (105,2%) областях і навіть зменшилася у Київській області – з 1537,2 на 100 тис. нас. до 1381,3 на 100 тис. нас. (89,9%).

Другим етапом дослідження стало прогнозування динаміки поширеності та захворюваності на ІХС в Україні та по районах до 2025 року.

Прогнозні дані свідчать про тенденцію до зростання поширеності ІХС в Україні. Так, загальноукраїнські показники поширеності прогнозовано зростуть з 22034,1 на 100 тис. нас.

у 2014 р. до 34680,5 на 100 тис. нас. у 2025 р. (+63,5%). У інших районах, де спостерігається найістотніше зростання загальної захворюваності на ІХС за досліджуваний період, прогнозуються такі зміни. У Південному районі показник зміниться з 23 916,8 на 100 тис. нас. до 36076,4 на 100 тис. нас. (+49,3%), у Південно-Східному районі – з 23504,8 на 100 тис. нас. до 36475,1 на 100 тис. нас. (+64,4%). Також прогнозовано істотно зросте захворюваність у Центральному районі – з 26 045,5 на 100 тис. нас. до 38180,8 на 100 тис. нас. (+68,2%). В даному районі вона була вищою порівняно із загальноукраїнськими показниками протягом усього періоду спостереження (рис. 1).

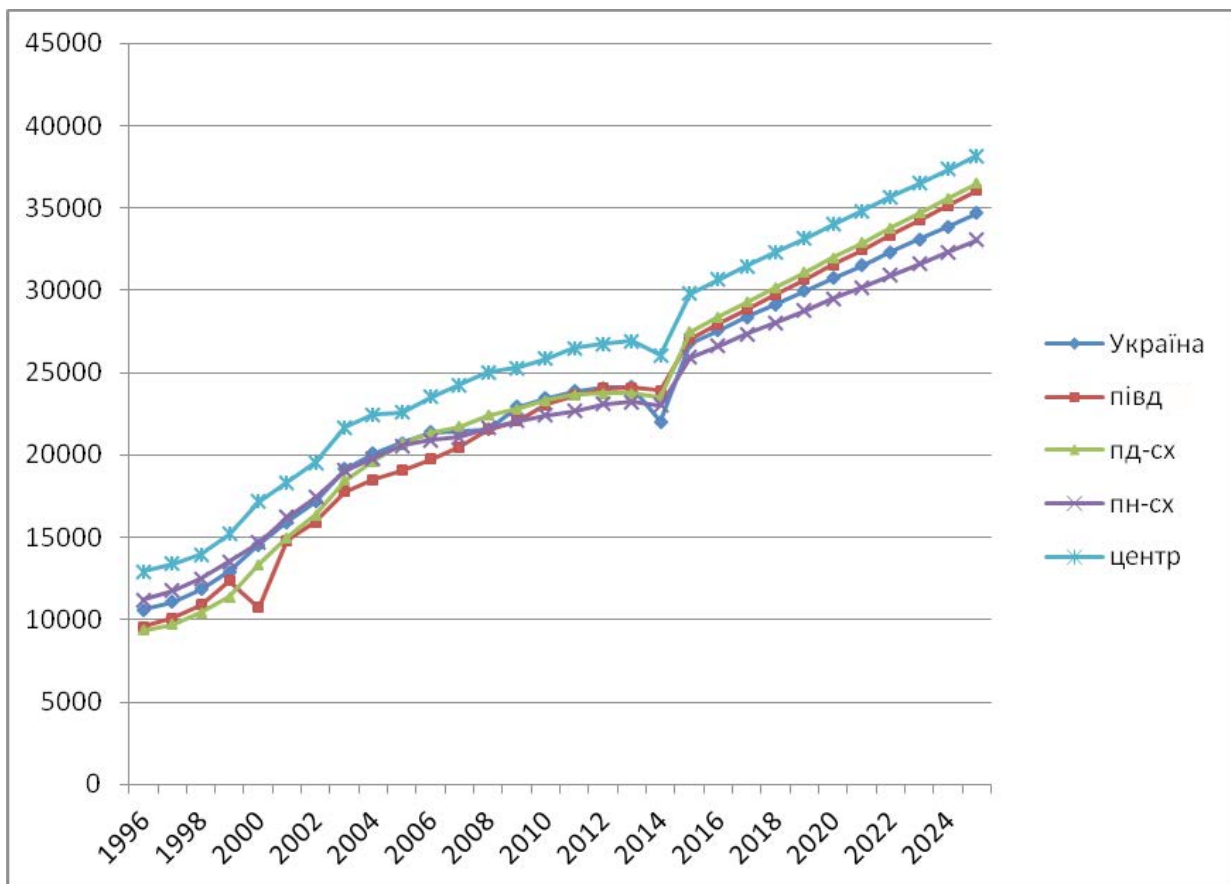

Рис. 1. Прогноз поширеності ІХС в Україні та районах до 2025 року (на 100 тис. нас.)

Подібна тенденція спостерігається і при прогнозуванні первинної захворюваності на ІХС. Так, загальноукраїнські показники зростуть із 1378,6 на 100 тис. нас. у 2014 р. до 2177,6 на 100 тис. нас. у 2025 р. (+61,1%). Рівень первинної захворюваності прогнозовано найбільше зросте у Північно-Східному – з 1357,7 на 100 тис. нас. до 1619,0 на 100 тис. нас. (+83,9%), у Південно-Східному – з 1437,3 на 100 тис. нас. до 2278,2 на 100 тис. нас. (+63,1%) та Південному – з 1912,1 на 100 тис. нас. до 2819,7 на 100 тис. нас. (+67,8%) районах (рис. 2).

Висновки

1. Поширеність ІХС в Україні зросла у 2014 р. порівняно із 1996 р. у 2,1 разу. Найістотніше вона збільшилася у Південному (у 2,6 разу) та Південно-Східному (у 2,5 разу) районах України.
2. Захворюваність на ІХС збільшилася в Україні у 2014 р. у 1,6 разу порівняно із 1996 роком. Найбільше вона зросла у Південному (у 2,4 разу) та Південно-Східному (у 2,0 разу) районах.
3. Прогнозовано поширеність ІХС в Україні до 2025 р. зросте на 63,5%. Найбільше зростання очікується у Центральному (+68,2%), Південно-

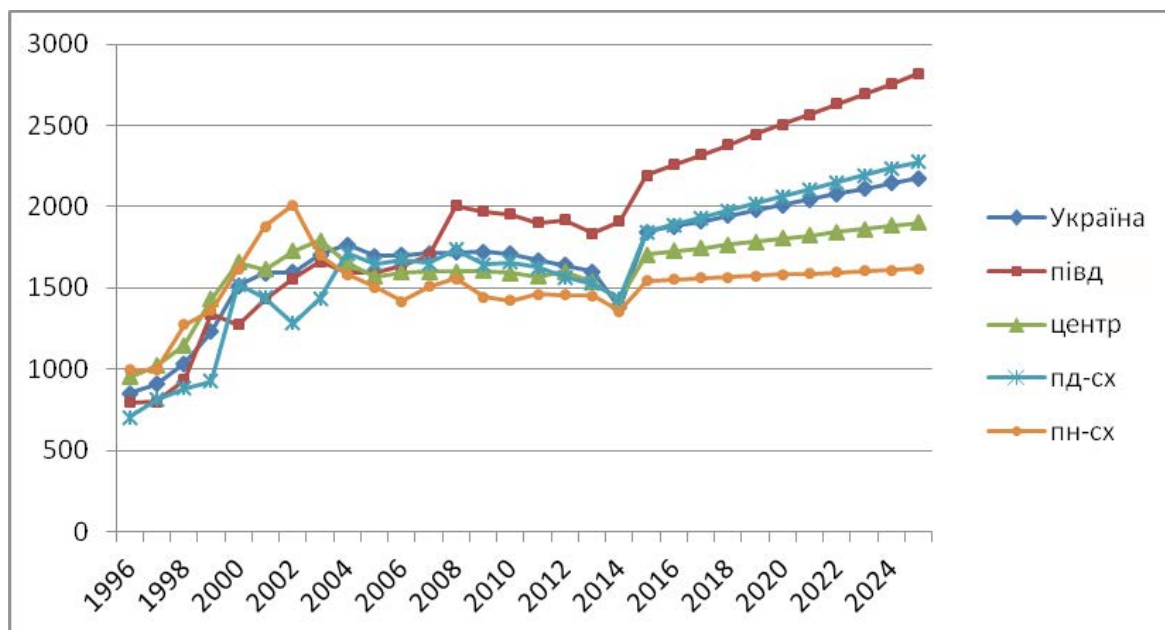

Рис. 2. Прогноз захворюваності ІХС в Україні та районах до 2025 року (на 100 тис. нас.)

Східному (+64,4%) та Південному (+49,3%) районах.

4. Первинна захворюваність на ІХС прогнозовано збільшиться в Україні на 61,1%, у Північно-Східному районі – на +83,9%, у Південно-Східному – на +63,1%, у Південному – на +67,8%.

Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні динаміки захворюваності та поширеності основних захворювань серцево-судинної системи в Україні та їх прогнозі.

Список літератури

1. Горбась І. М. Епідеміологічна ситуація щодо серцево-судинних захворювань в Україні: 30-річне моніторування / І. М. Горбась // Практична ангіологія. – 2010. – № 9–10 (38–39). – С. 4–10.
2. Дячук Д. Д. Щодо захворюваності дорослого населення України на неінфекційні хвороби / Д. Д. Дячук // Вісник соц. гігієни та орг. охорони здоров'я України. – 2011. – № 1. – С. 19–23.
3. Клименко В. І. Хвороби системи кровообігу як медико-соціальна державна проблема / В. І. Клименко // Вісник соц. гігієни та орг. охорони здоров'я України. – 2007. – № 4. – С. 17–21.
4. Рингач Н. О. Серцево-судинні захворювання в Україні: статистичний аналіз сучасної епідеміологічної ситуації [Електронний ресурс] / Н. О. Рингач, О. О. Чернобрівенко. – Режим доступу : <http://medstrana.com/articles/1639/>. – Назва з екрану.
5. Слабкий Г. О. Визначення проблемних областей України при прогнозуванні захворюваності працездатного населення / Г. О. Слабкий, Д. Д. Айстраханов, Г. В. Курчатова // Вісник соц. гігієни та орг. охорони здоров'я України. – 2009. – № 1. – С. 28–33.
6. Теренда Н. О. Прогностична оцінка захворюваності та поширеності хвороб системи кровообігу / Н. О. Теренда // Вісник соц. гігієни та орг. охорони здоров'я України. – 2014. – № 4 (62). – С. 31–35.
7. Яценко Ю. Б. Динаміка захворюваності та смертності внаслідок хвороб системи кровообігу в Україні у регіональному аспекті / Ю. Б. Яценко, Н. Ю. Кондратюк // Вісник соц. гігієни та орг. охорони здоров'я України. – 2012. – № 3. – С. 25–29.

ОСНОВНЫЕ ТЕНДЕНЦИИ И ПРОГНОЗНЫЕ ОЦЕНКИ ОБЩЕЙ И ПЕРВИЧНОЙ ЗАБОЛЕВАЕМОСТИ ИШЕМИЧЕСКОЙ БОЛЕЗНЬЮ СЕРДЦА В УКРАИНЕ

Н.А. Теренда

ГВУЗ «Тернопольский государственный медицинский университет имени И.Я. Горбачевского МЗ Украины», г. Тернополь, Украина

Цель: изучить динамику показателей распространенности и заболеваемости населения Украины ишемической болезнью сердца (ИБС) в региональном аспекте на протяжении 1996–2014 годов и спрогнозировать их изменения до 2025 года.

Материалы и методы. Материалом исследования послужили данные Центра медицинской статистики Минздрава Украины об уровне первичной заболеваемости и распространенности ИБС среди

населення України. В роботі використані епідеміологічний, демографічний, статистичний методи дослідження.

Результати. Іспользуя метод демографічного районування, проведена оцінка змін розповсюдженості та захворюваності ІБС в Україні та окремих її районах в період 1996–2014 років. Спрогнозовано тенденцію подальшого зростання ІБС як в Україні, так і в певних її районах.

Висновки. В період останніх 19 років в Україні суттєво зросла розповсюдженість (в 2,1 рази) та захворюваність (в 1,6 рази) ІБС. Більше за все ці показники змінилися в Південному та Південно-Східному районах України. Прогнозні показники по розповсюдженості та захворюваності ІБС свідчать про тенденцію їх збільшення, особливо в Південно-Східному та Південному районах України.

КЛЮЧЕВІ СЛОВА: ішемічна хвороба серця, розповсюдженість, первинна захворюваність, прогноз.

TRENDS AND FORECAST ESTIMATIONS GENERAL AND PRIMARY MORBIDITY ISCHEMIC HEART DISEASE UKRAINE

N.O. Terenda

SHEI «Ternopil State Medical University named after I. Gorbachevskiy Ministry of Health of Ukraine», Ternopil, Ukraine

Purpose: to study dynamics of indicators of prevalence and morbidity for coronary heart disease (CHD) of the population of Ukraine in regional aspect during 1996–2014 and to forecast their changes in 2025.

Materials and methods. As research materials were used the data of Center of Health Statistics of the Ministry of Health of Ukraine on the level of primary incidence and prevalence of CHD in the population of Ukraine. In our research, epidemiological, demographic, statistical methods of research are used.

Results. Using the method of demographic regions, we estimate changes in prevalence and incidence of CHD in Ukraine and its separate regions for 1996–2014. tendency of further growth in CHD is predicted both for Ukraine on the whole and for some districts.

Conclusions. Over the last 19 years in Ukraine prevalence and morbidity of CHD has significantly increased – 2.1 and 1.6 times respectively. More of these indicators have changed in Southern and Southeastern regions of Ukraine. Projected figures on prevalence and incidence of CHD indicate a tendency of their growth, especially in Southeastern and Southern regions.

KEY WORDS: coronary heart disease, prevalence, primary incidence, forecast.

Рукопис надійшов до редакції: 20.09.2016

Відомості про автора:

Теренда Наталія Олександрівна – к.мед.н., доцент кафедри соціальної медицини, організації та економіки охорони здоров'я з медичною статистикою ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського МОЗ України»; тел.: +38(0352)-52-72-33.